

4. Ущина В. А. Соціолінгвістична категорія доміантності та її реалізація в англomовному політичному дискурсі) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». Київ, 2003. 19 с.
5. Федосюк М. Ю. Нерешенные вопросы теории речевых жанров. *Вопросы языкознания*. 1997. № 5. С. 102–120.
6. Халатян А. Б. Предвыборный дискурс. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/predvybornyy-diskurs>
7. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса. Москва – Волгоград : Перемена, 2000. 367 с.
8. Fairclough N. Genres in Political Discourse. *Concise Encyclopedia of Pragmatics*. Oxford : Elsevier Science Ltd., 2009. P. 293–298.
9. Wodak R. Pragmatics and Critical Discourse Analysis : A Cross-Disciplinary Inquiry. *Pragmatics & Cognition*. 2007. № 15(1). P. 203–225. URL: http://www.ling.lancs.ac.uk/staff/wodak/papers/wodak_pragdiscourse.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-263-3/16>

Терехова Л. В.,

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Кліменченко С. В.,

магістр англійського відділення факультету РГФ

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРСОНАЖНОГО МОВЛЕННЯ У РОМАНІ Д. СТІЛ “MAGIC”

Мета даних тез полягає у дослідженні гендерних ознак у жіночій та чоловічій мовленнєвій поведінці у романі “Magic” американської письменниці ХХІ століття Данієли Стіл. Актуальність теми обумовлена вибором русла, у якому було проведено дослідження – гендерної лінгвістики, що прагне подолати відображене в мові культурно-суспільне домінування чоловіка шляхом реформування мови. У наш час особлива увага приділяється порівнянню жіночого та чоловічого гендерів з позиції лінгвістики.

Матеріалом дослідження є мовлення протагоністів у романі “Magic” [4], де зображені життєві історії та труднощі, з якими зіштовхуються три подружні пари, що познайомилися на вишуканому балу у сучасному Парижі.

Як відомо, гендерні відносини фіксуються у вигляді мовних стереотипів, які накладають відбиток на комунікативну поведінку індивідів. Лексичний склад будь-якої мови є рухомих та динамічним. Тема взаємодії гендеру та лексики неодноразово привертала увагу лінгвістів (Р. Лакофф [1], Д. Спендер [2], Д. Таннен [3], та ін.). Вчені сходяться на думці, що стать людини у певній мірі відбивається у її мовленні. Так, Дебора Таннен вважає, що «Жінки говорять і чують мовою зв'язків та близькості, тоді як чоловіки говорять і чують мовою статусу та незалежності, тому спілкування між чоловіками та жінками може бути подібним до міжкультурного спілкування, ... вони говорять на різних гендерних діалектах». На думку дослідниці «чоловіки і жінки спочатку опановують мову в двох різних світах (світі хлопчиків і світі дівчаток), при цьому кожна група дає оцінку протилежному стилю, виходячи зі свого власного. Проте якщо чоловіки і жінки опиняться в одній групі, жінки швидше за все почнуть говорити в манері більш звичній і зручній для чоловіків.» [3, с. 18–19].

Лексична система мови не є винятком. Тому існує стереотип, що чоловіки та жінки говорять по-різному.

В основу нашого аналізу лягли найбільш «загальноприйняті» гендерні особливості мовленнєвої поведінки головних персонажів художнього твору: з одного боку – емоційність та невпевненість жінок, з іншого – логічність та впевненість чоловіків, а також чоловічі та жіночі тактики ведення розмови, коректність та ввічливість їхнього мовлення.

Ми порівняли ступінь емоційності жіночої та чоловічої мови через наступні аспекти:

- образність мови;
- вживання емоційно забарвлених прикметників;
- використання вигуків, слів-підсилювачів;
- емфатичні конструкції.

Ступінь впевненості та невпевненості проаналізована через:

- використання модальних дієслів;
- найбільш вживаних у творі вступних конструкцій (*I think, I wonder, hopefully, well*);
- виразів констатації (*I'm sure, definitely, I know, of course*).

Ступінь логічності розглянута за допомогою:

– вступних слів, що мають функцію «логічного містка» (*by the way, anyway, unfortunately, in any case, frankly, actually*).

Ввічливість мови проаналізована за допомогою кількісного аналізу використання таких слів як *sorry, thank you*, а також конструкцій *I would like/love to*.

У ході дослідження чоловічого та жіночого діалогічного мовлення у романі “*Magic*” було виявлено, що у висловлюваннях персонажів-жінок частіше трапляється загальна позитивна оцінка (81%) (найчастіше вживаються такі прикметники, як: *perfect, terrific, amazing, wonderful, gorgeous, exciting, exquisite*), відсоток прикметників із загальною негативною оцінкою всього 19% від загальної кількості прикметників. Вибірка проводилася на прикладі прикметників із позитивною та негативною оцінкою. Для реплік персонажів-чоловіків загальна оцінка у більшості випадків також є позитивною (59%), а у меншості випадків – негативною (15 %); також зустрічається нейтральна оцінка (26%). Наведені дані відображають позитивне ставлення як жінок, так і чоловіків до оточуючого світу та позначають більшу емоційність жінок.

Підвищена експресивність та образність жіночого мовлення також проявляється у вживанні емпатичних конструкцій з використанням емпатичного *do*. Відзначимо, що у жіночій мові наявність таких конструкцій значно більша, ніж у чоловічій, і складає 75%. Чоловікам належить всього 25% використань від загальної кількості підрахованих конструкцій у мовленні героїв.

Найбільш вживаними показниками невпевненості персонажів у творі є використання вступних конструкцій та слів *I don't know, I don't think, maybe, perhaps, I'm not sure, probably, it seems, sounds like*. У жіночому мовленні такі конструкції займають 52%, у чоловічому – 48% від загальної кількості використань у творі. Таким чином тут прослідковується схожість між двома гендерами.

Стосовно виразів, що позначають впевненість, відзначимо, що їхній процент співвідношення майже однаковий для обох гендерів (зі всієї кількості чоловікам належить 53% виразів, а жінкам – 47%). Єдина відмінність полягає у тому, що конструкція *I'm sure* частіше зустрічається у жіночому мовленні, а конструкція *of course* – у чоловічому.

Загалом, жіночому та чоловічому мовленню характерне майже однакове використання форм ввічливості. Жіночі персонажі вживають

такі лексеми, як *sorry, thank you*, тоді як чоловічі – вираз *I would like/love* та слово *please*. Тим не менш, в аналізованому творі мовлення жіночих персонажів містить більшу кількість прикладів вульгарної лексики (65% вживань від загальної кількості таких прикладів у творі).

Логічну послідовність мови позначають такі конструкції: *by the way, anyway, unfortunately, in any case, frankly, actually*. У жіночому мовленні ми виділили більше таких прикладів (56%), ніж у чоловічому (34%). Це наводить на думку, що жіноче мовлення у творі достатньо послідовне. Підрахунки було проведено на основі всіх використаних у творі конструкцій, що позначають логічну послідовність.

Отже, у ході аналізу чоловічого та жіночого діалогічного мовлення у романі Данієлі Стіл “*Magic*” було виявлено, що жіночі персонажі частіше вживають емотивну лексику за чоловічих, що сприяє зображенню жінки, як більш емоційної особистості у порівнянні з чоловіком. У мовленні обох гендерів присутня впевненість та невпевненість, ввічливість. Проте значна відмінність жіночого та чоловічого мовлення у романі не простежується. Це одна із ознак розвитку гендерної рівності на мовленнєвому рівні, адже у романі описуються сучасні події.

Список використаних джерел:

1. Лакофф Р. Язык и место женщины. *Введение в гендерные исследования*. Ч. II : Хрестоматия / под ред. С. В. Жеребкиной. Харьков : ХЦГИ, 2001. С. 784–798.
2. Спендер Д. Мужчина создал язык. *Введение в гендерные исследования*. Ч. II : Хрестоматия / под ред. С. В. Жеребкиной. Харьков : ХЦГИ, 2001. С. 775–783.
3. Tannen D. *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. New York : Little Brown Book Group, 1992. 336 p.
4. Steel D. *Magic*. New York : Delacorte Press, 2016. 290 p.